

REPLIKA

Neseniai išėjusioje E. Jakaitienės, A. Laigonaitės ir A. Paulauskienės „Lietuvių kalbos morfologijoje“ (V., 1976) įvardžio skyriaus autorė 91 psl. išnašoje bando polemizuoti dėl *mano, tavo, savo* formų – dėl to, kad jos „Baltistijoje“ (1969. V (2), p. 167–177) ir V klasės vadovėlyje laikomos ne atskirais savybiniais įvardžiais, o asmeninių ir vad. sąngražinio įvardžio kilmininko variantu. Motyvuojama tuo, kad šie įvardžiai ešą iškritę iš paradigmos „dėl specifinės savybinės reikšmės“ (todėl ir *jo, jos, mūsų, jūsų, jų* ešą laikytini „sustabarėjusiais savybiniais įvardžiais – atitinkamų asmeninių įvardžių homonimais“) ir, svarbiausia, kad, linkniuojant asmeninius įvardžius, kalbamosios formos niekada nesančios pasakomos kaip kilmininkas. Kiek tvirti šie argumentai?

Kad autoriui niekas negalėtų prikišti voliuntarizmo („darau, kaip man patinka“), su ta specifine reikšme nederėjo sustoti pusiakelėje – prie *jo* ir pan. formų, – būtinai reikėjo išskirti ir didelį sustabarėjusių nekaitomų daiktavardžių būrį, nes dėl tos pačios „specifinės savybinės reikšmės“ *mano batai ≈ jos batai ≈ mamos batai*.

„Linksnivimo“ argumentas apskritai nėra joks argumentas – tereikia papildomai įvesti kilmininkui klausimą *kieno?*, ir formos *mano, tavo, savo* iš karto atsiders paradigmoje. O tai padaryti seniai reikėjo, nes juk klausimas *ko?* už paradigmos ribų palieka ir daiktavardžius iš tokių konstrukcijų bei sakinių, kaip *Joniuko krūtinė, Petro pas jį būta*, kurie Morfologijoje (p. 46) traktuojami kaip kilmininko vartojimo atvejai.

Kaip sakoma, *argumenta ponderantur, non numerantur*, tad, rimtai polemizuojant su priešinga pažiūra, pirmiausia ir reikėjo sudoroti patį svariausią iš tų argumentų, kuriais ji grindžiama. O jis toks: greta *manęs vieno, tavęs pačios*, kur abu žodžiai derinami kaip kilmininkai, dabartinėje kalboje puikiausiai tebeegzistuoja ir konstrukcijos *mano vieno, tavo pačios*. Kadangi formos *mano, tavo, savo* negali būti vienu metu ir iškritusios iš linksnivimo paradigmos, ir likusios kilmininku, oponentei derėjo įrodyti viena iš dviejų: arba kad antruoju atveju *vieno, pačios* irgi nėra kilmininkai, arba, jeigu šios formos vis dėlto kilmininkai, – kad kalbamosiose konstrukcijose yra ne derinimas linksniu, o kažkoks kitoks sintaksinis ryšys, dėl kurio jos ir negretintinos su *manęs vieno* ir pan. konstrukcijomis. Jeigu tai pavyktų kam nors padaryti, tada norom nenorom tektų grįžti prie tradicinio *mano, tavo, savo* formų traktavimo ir, savaime suprantama, atitinkamai pakeisti vidurinių mokyklų vadovėlius...

Šiaipjau savo pastaba dėl ginčijamųjų įvardžio formų Morfologija atliko ir gerą darbą: netiesiogiai įrodė, kad, dėstant lietuvių kalbos gramatiką, būtina nurodyti ne vieną, o du kilmininko klausimus – *ko?* ir *kieno?*

Vladas Žulys, Aleksas Girdenis